

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği*

Abror MASHARIPOV**

ÖZ

Sosyal medya, kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık ve kamuoyu oluşturmak için güçlü bir araçtır ve bu konuda önemli rol oynayabilir. Sosyal medya platformları hızlı bir şekilde geniş kitlelere ulaşma imkânı sağladığından farkındalık yaratılması ve kamuoyu oluşturulması gereken konular hakkında anında bilgi akışı sağlayabilmektedir. Sosyal medya kullanıcıları içeriklere yorum yapma, paylaşma ve beğenme gibi etkileşimlerde bulunarak paylaşılan içeriklerin daha fazla kişiye ulaşmasını sağlayabilir. Sosyal medya üzerinden başlatılan kampanyalar ve hashtagler de belirli bir konuda farkındalık oluşturma amacına hizmet edebilir. Kadına yönelik şiddet için kullanılan özel bir hashtag, bu konuda bir toplumsal etkileşim başlatmak için etkili olabilir. Bu araştırma Sukut Saqlama (Susma) kampanyasının sosyal medya sayfalarının Özbekistan'da kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık oluşturmadaki potansiyelini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda Sukut Saqlama sosyal medya kampanyasının sosyal medya üzerinden yürüttüğü iletişim stratejileri incelenerek, kadına yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalık oluşturmada ne kadar başarılı olduğu irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın temel amacı, Özbekistan'da kadına yönelik şiddetle mücadelede sosyal medyanın etkili bir şekilde nasıl kullanılabileceğini anlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Özbekistan, Kadına Yönelik Şiddet, Sosyal Medya, Gündem Belirleme.

Başvuru / Kabul: 18 Mart 2024 / 20 Haziran 2024

Atf: Masharipov, A. (2024). Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği, *İmgelem*, Özbekistan Özel Sayısı, 249-270.

Social Media as a Tool for Raising Social Awareness Against Violence Against Women in Uzbekistan: The Example of Sukut Saqlama

ABSTRACT

Social media is a powerful tool to raise social awareness and public opinion about violence against women and can play an important role in this issue. Since social media platforms provide the opportunity to quickly reach large audiences, they can provide an instant flow of information about issues that need to be made awareness and public opinion. Social media users can ensure that shared content reaches more people by interacting with content such as commenting, sharing and liking. Campaigns and hashtags launched on social media can also serve the purpose of raising awareness on a particular issue. A specific hashtag for violence against women can be effective in starting a public interaction on this issue. This research aims to evaluate the potential of the social media pages of the Sukut Saqlama campaign in raising social awareness against violence against women in Uzbekistan. In this context, the communication strategies carried out by the Sukut Saqlama social media campaign on social media

*Bu araştırma makalesinin verileri anket veya mülakat teknikleri kullanılarak elde edilmediğinden etik kurul izni gerekmemiştir.

In this research article, ethics committee permission was not required as the data were not obtained using survey or interview techniques.

**Doktora Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Türkiye/Ankara, E-posta: gazetteci@gmail.com, ORCID Numarası: [0000-0002-7226-2064](https://orcid.org/0000-0002-7226-2064), ROR ID: <https://ror.org/05ryem72>

were examined and it was tried to examine how successful it was in creating social awareness about violence against women. The main purpose of the research is to understand how social media can be used effectively in the fight against violence against women in Uzbekistan.

Keywords: Uzbekistan, Violence Against Women, Social Media, Agenda Setting.

Received / Accepted: 18 March 2024 / 20 June 2024

GİRİŞ

Modern dünyada iletişimin en belirgin özelliklerinden biri, bu sürecin giderek küresel boyutta ortaya çıkmasıdır (Thompson 2008: 227). Dünya, internet ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle global köye dönüşmüş durumda; artık coğrafi açıdan birbirine çok uzak olan ülkelerde olup bitenleri dahi anında izleyebilme ve insanın en büyük ihtiyacı olan iletişimi sınır tanımaksızın kolay bir şekilde gerçekleştirebilme imkânı bulunmaktadır. İnternet, insanların dünya çapında bağlantılar kurmalarına, bilgi alışverişi yapmalarına ve içerikler paylaşmalarına olanak tanıyan bir iletişim ortamı sağlamıştır.

İnternetin evrimi ve teknolojik gelişmeler, 2000’li yılların başında Friendster, MySpace ve Facebook gibi sosyal ağların/sosyal medyanın ortaya çıkmasını tetiklemiştir. Sosyal medya, internet tabanlı platformlar aracılığıyla kullanıcıların birbirleriyle etkileşimde bulunabildiği, içerik paylaşabildiği ve iletişim kurabildiği bir dijital iletişim aracıdır. Sosyal medyanın en çekici özelliği, medya içeriğini üretenlerin ve tüketenlerin aynı kişiler olabilmesidir (Şen 2021: 16). Geleneksel medyanın aksine, sosyal medya kullanıcıları sadece içerik tüketen bir kitle değildir, kendi içeriklerini oluşturur ve paylaşırlar.

Sosyal medya ile birlikte iletişim önemli bir ölçüde şekil değiştirmiştir. Sosyal medya, kullanıcıların anlık olarak mesajlaşmalarını, yorum yapmalarını ve paylaşım yapmalarını sağlar. Kullanıcılar, duygularını ve deneyimlerini görsel içerikler yani fotoğraf ve video paylaşarak daha etkileyici bir iletişim kurabilirler. Benzer ilgi alanlarına sahip kişilerle bir araya gelebilir, ortak konularda iletişim kurabilir ve topluluklar oluşturabilir. Sosyal medya, hızlı bir şekilde haber ve bilgi paylaşımına olanak tanır. Kullanıcılar, güncel olaylara dair bilgileri anında öğrenebilir ve bu bilgileri paylaşarak geniş bir kitleye ulaştırabilirler.

Sosyal medyanın kamuoyuna etkisi ve belli bir konuda farkındalık oluşturmadaki önemi ve gücü oldukça büyüktür. Herhangi bir konuda farkındalık oluşturmak isteyen kurumlar, gruplar veya bireyler, mesajlarını sosyal medyada milyonlarca insanla paylaşabilir ve büyük bir etki yaratabilirler. Ayrıca kullanıcıların içeriklere yorum yapma, beğenme ve paylaşma gibi etkileşimlerde bulunmaları, kampanya veya farkındalık oluşturma çabalarını destekleyerek insanların katılımını artırmayı sağlar. İnsanlar sosyal medyada fikirlerini paylaşabilir,

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

tartışabilir ve birbirinden öğrenebilirler. Bu da kamuoyunu şekillendiren önemli bir etkidir.

Sosyal medyanın etkileyici hikayelerin paylaşılmasına olanak tanınması, insanların duygusal bağ kurmasını sağlar ve bu da farkındalık oluşturma sürecini güçlendirir. Sosyal medya, toplumsal konularda değişim yaratma potansiyeline sahiptir. Sosyal medya platformları, toplumsal sorunlara dikkat çekmek, insanları harekete geçirmek ve değişimi teşvik etmek, toplumsal konularda eğitim ve bilinçlendirme sağlamak için kullanılabilir. Bu bağlamda sosyal medyanın tanıdığı olanaklar, önemli toplumsal sorunlardan biri olan kadına yönelik şiddet konusunda toplumda farkındalığın oluşturulması ve/veya artırılması için hizmet edebilir. Sosyal medya, kadınların seslerini duyurabilecekleri, dayanışma içinde olabilecekleri ve deneyimlerin paylaşabilecekleri güvenli bir alan, ayrıca kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda toplumsal farkındalığın oluşturulabileceği etkili bir mecra olabilir.

Bu çalışmada Özbekistan'da kadına yönelik şiddetle mücadelede sosyal medyanın etkili bir şekilde nasıl kullanılabileceği incelenmiştir. Bu kapsamda Sukut Saqlama sosyal medya kampanyasının sosyal medya üzerinden yürüttüğü iletişim stratejileri incelenmiş, kadına yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalık oluşturmada ne kadar başarılı olduğu irdelenmeye çalışılmıştır. Çalışma, sosyal medyanın kadın hakları ve toplumsal farkındalık konularında nasıl kullanılabileceğini, toplumsal değişime nasıl katkıda bulunabileceğini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Kuramsal Çerçeve

Bu çalışmada gündem belirleme teorisi temel alınarak, Özbekistan'da kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla kullanılan sosyal medyanın etkisini incelemek hedeflenmiştir. Zira, gündem belirleme teorisi, sosyal medyanın hangi konuları gündeme taşıyabildiğini, bu konuların toplumda nasıl algılandığını ve toplumsal tutumları nasıl etkileyebileceğini analiz etmeyi sağlamaktadır.

Gündem belirleme teorisi, medya ile toplum arasındaki etkileşimi inceler ve medyanın hangi konulara odaklanacağına karar vererek, toplumun gündemini etkileyebileceğini öne sürer. Gündem belirleme teorisi, medyanın seçtiği konuların kamuoyu üzerindeki etkisini ve insanların bu konular hakkında nasıl düşündüklerini şekillendirmesini analiz eder. Kısacası, hangi konuların üst sıralarda olacağına ve bunların önemlilik derecelerine medya karar vermektedir (Yücel 2001: 22).

Maxwell E. McCombs ve Donald L. Shaw, gündem belirleme teorisinin önde gelen temsilcileridir (Erdoğan ve Alemdar 2002: 211). İkili tarafından 1972’de yayımlanan “Medyanın Gündem Belirleme İşlevi” adlı çalışmada medyanın önem verdiği konularla halkın önem verdiği konular arasında bir örtüşme olduğu ileri sürülmüştür. McCombs ve Shaw, bu çalışmada Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimlerini incelemişler ve medyanın seçtiği konuların halkın gündemini belirlemede önemli bir rol oynadığını göstermişlerdir (McCombs ve Shaw 1972: 176-187).

Özetle, gündem belirleme teorisi, medyanın seçtiği konuların, kamuoyu gündemini etkilediğini ve insanların bu konular üzerinde düşünce şekillerini şekillendirdiğini ileri sürer. Bu etki, medyanın hangi konulara ne kadar önem verdiği, hangi konuları sıklıkla işlediği ve hangi perspektiften ele aldığıyla bağlantılıdır.

Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle sosyal medya da geleneksel medya kadar gündem belirlemede etkili olmaya başlamıştır. Sosyal medyanın gündem belirleme gücü, kullanıcıların paylaşımları ve etkileşimleri aracılığıyla geniş bir kitleye ulaşabilmesi ve önemli konulara odaklanabilmesiyle ilgilidir. Sosyal medya platformları, geleneksel medyadan farklı olarak bireylerin, toplulukların ve hatta küçük grupların kendi içeriklerini oluşturup paylaşmasına olanak tanır. Bu durum, belirli konuların hızla yayılmasına ve geniş bir kitle tarafından tartışılmasına neden olabilir.

Sosyal ağların gündemi politik gündem ve geleneksel medyanın gündemi etrafında şekillense de bu gündemleri reddederek farklı bir gündem sunabilme imkanına sahiptir (Güngör 2021: 79). Bu özellik, bilhassa ana akım medyanın görmezden geldiği veya yeterince yer vermediği konulara dikkat çekmek için önemlidir. Sosyal ağlar, marjinalize edilmiş grupların, sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin kendi seslerini duyurabilmeleri için bir platform sağlar. Böylece, toplumsal sorunlar, çevresel konular, insan hakları ihlalleri ve benzeri birçok önemli mesele sosyal medyada geniş kitlelere ulaşabilir ve bu konulara ilişkin farkındalık artırılabilir. Bu bağlamda, sosyal medyanın sunduğu farklı gündem oluşturma imkânı, toplumdaki adaletsizliklerle mücadelede, insan haklarını savunmada ve toplumsal bilinci artırmada önemli bir rol oynar.

Yöntem ve Materyal

Bu çalışma kapsamında Sukut Saqlama sosyal medya kampanyasının Özbekistan’da kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalık oluşturmadaki etkisi değerlendirilmiş, kampanyanın sosyal medya iletişim stratejileri ve başarı faktörleri incelenmeye çalışılmıştır.

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

Araştırma kapsamında Sukut Saqlama kampanyası üzerinden yapılan analiz, benzer toplumsal sorunlarla mücadele konusunda kurum ve kuruluşlar için ilham kaynağı olabilir. Ayrıca işbu araştırma benzer kampanyaların etkisini ölçmek ve toplumsal farkındalığı artırmak açısından önem taşımaktadır.

Çalışma kapsamında “Özbekistan’da kadına yönelik şiddetle mücadelede sosyal medyanın etkisi nedir?”, “Kadın hakları savunucuları sosyal medyayı nasıl kullanıyor ve bu platformlarda hangi stratejileri benimsemekteler?”, “Sosyal medya kampanyalarının kadına yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalığı arttırmadaki başarı faktörleri nelerdir?” sorularına cevaplar aranmıştır.

Araştırma çerçevesinde şiddet, kadına yönelik şiddet, toplumsal farkındalık oluşturma, sosyal medya kampanyaları gibi konularda yapılmış bilimsel çalışmaların literatürü taranmıştır. Örneğin, Michaud, Şiddet adlı eserinde şiddetin doğası, kökenleri, biçimleri ve toplumsal etkileri üzerine derinlemesine bir felsefi ve sosyolojik inceleme sunmuştur. Yazar, şiddeti sadece fiziksel bir olgu olarak değil, aynı zamanda psikolojik, sembolik ve yapısal boyutlarıyla ele almıştır. Saidova L. vd. tarafından yayımlanan Ayollarga nisbatan tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish bo‘yicha qo‘llanma¹ adlı çalışmada kadına yönelik şiddetin tanımı, şiddetin türleri ve gerçekleşme biçimleri üzerinde durulmuş, kadına yönelik şiddetle mücadele konusu ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında Sukut Saqlama kampanyasının Facebook sayfası, Ekim, Kasım ve Aralık 2023 tarihleri arasında incelenmiş ve toplanan veriler üzerinden bir nicel içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Kampanyanın Facebook, Instagram ve Telegram gibi sosyal medya platformlarında takipçi sayıları karşılaştırılmıştır; bu analiz, kampanyanın hangi platformlarda daha fazla ilgi gördüğünü belirlemeye yöneliktir. Ayrıca kampanyanın Facebook sayfasında yapılan paylaşımların sayısı, tarihleri ve etkileşimleri (beğeni, yorum) gibi istatistikler de incelenmiştir; bu veriler, kampanyanın hangi dönemlerde daha aktif olduğunu ve hangi tür içeriklerin daha fazla etkileşim aldığını göstermektedir. Paylaşımların içeriği tematik açıdan incelenerek farklı konu başlıklarına göre sınıflandırılmıştır; bu ise kampanyanın hangi konulara odaklandığını ve hangi konuların daha fazla ilgi çektiğini belirlemeye yöneliktir. Bunların dışında paylaşımların etkileşim oranları hesaplanmıştır; bu oranlar, kampanyanın içeriğinin ne kadar ilgi gördüğünü ve takipçilerin ne kadar etkileşimde bulunduğunu göstermektedir. Araştırma sırasında kampanya içerikleri üzerinde yapılan analizler tarafsız bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet, kültürel, sosyal ve tarihsel bağlamlara göre değişebilir ve birçok farklı biçimlerde ortaya çıkabilir. Bu çeşitlilik, şiddetin çeşitli düzeylerde gerçekleşen eylemleri içermesinden kaynaklanmaktadır. Michaud (1991: 8-9), şiddeti şöyle tanımlıyor: “Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki/moral/manevi) bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve sembolik ve kültürel değerlerine oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa, orada şiddet vardır.”

Vahidov (2021: 4), şiddeti bir kişiye/kişilere fiziksel, zihinsel, cinsel veya ekonomik etki uygulamak veya bu etkiyi sağlayacak önlemleri kullanma tehdidinde bulunmak suretiyle yaşamın, sağlığın, cinsel bütünlüğün, onurun, haysiyetin ve kanunla korunan diğer hak ve özgürlüklerin ihlaline yönelik yasadışı eylem (veya eylemsizlik) olarak tanımlamaktadır.

Şiddetin nedenleri karmaşık ve çok yönlüdür. Bu nedenler arasından toplumsal ve ekonomik eşitsizlik, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyal normlar, bilinçsizlik gibi faktörler sayılabilir. Pulatova (2020: 9-10); fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olmak üzere şiddetin dört biçiminden bahsetmiştir.

Fiziksel şiddet; vurma, itme, tokat atma gibi fiziksel temas veya bir nesne kullanma yoluyla zarar verme şeklinde gerçekleşebilir.

Psikolojik şiddet; tehdit etme, aşağılama, manipülasyon, sürekli eleştirme, izolasyon veya duygusal istismar yoluyla kişinin ruh sağlığına zarar verme veya psikolojik acı çektirme şeklinde ortaya çıkabilir.

Cinsel şiddet; zorla cinsel ilişki, cinsel taciz, tecavüz veya cinsel istismar gibi cinsel temasın kişinin rızası olmadan gerçekleştirilmesini içerir.

Ekonomik şiddet; bir kişinin finansal bağımsızlığını kısıtlamak, maddi kaynakları kontrol etmek veya ekonomik açıdan istismar etmek suretiyle zarar verme şeklinde olabilir.

Bunların dışında, son yıllarda bilişim teknolojilerinin gelişimiyle şiddetin yeni bir türü ortaya çıkmıştır: *siber zorbalık veya dijital şiddet*. Şener ve Abınık (2021: 5), dijital şiddeti “bir bireyin veya grubun teknolojiyi kullanarak başka bir bireyi veya grubu hedef alması, tehdit etmesi, korkutması, küçük düşürmesi, manipüle etmesi, kontrol etmesi, nefret söylemine maruz bırakması, itibarını zedelemesi vb. zarar verici davranışları” olarak tanımlamıştır.

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

Geleneksel şiddette fiziksel güç bakımından üstün olmak söz konusu iken, dijital şiddette teknolojik beceri bakımından üstünlük söz konusudur (Korkmaz 2016: 79), yani dijital şiddette fiziksel temas bulunmamaktadır. Ayrıca dijital şiddet uygulayan taraf, iletişim teknolojilerinden yararlanarak mağduru her an, mağdur nerede bulunduğuna bakmaksızın, bulabilir. Bunun dışında, siber zorbalara teknolojik imkanlar sayesinde kimliklerini gizleyebilirler ve sanal ortamda kendilerini daha rahat hissedebilirler.

Özetle, şiddet, bireyler arasında veya gruplar arasında güç dengesizliği, öfke, tahammülsüzlük veya diğer faktörlerden kaynaklanabilir. Şiddet, herhangi bir yaş, cinsiyet veya sosyal sınıfa ait insanları etkileyebilir.

Pulatova (2020: 9) erkeklerin de şiddet mağduru olabileceğini ancak kadınların şiddet mağduru olma olasılığı daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Saidova vd.'ye (2021: 11) göre, kadına yönelik şiddet, kadını fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik olarak etkilemek veya bu tür etkileri kullanmakla tehdit etmek suretiyle kadının hayatına, sağlığına, cinsel dokunulmazlığına, onuruna ve kanunla korunan diğer hak ve özgürlüklerine yönelik saldırıdır. Kadına yönelik şiddetin fiziksel ve psikolojik şiddet, cinsel taciz, zorla evlilik gibi farklı biçimleri bulunmaktadır. Korkut-Owen ve Owen (2008: 13), kadına yönelik şiddeti kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan hareketler olarak tanımlamıştır.

Ziyayeva'nın (2019: 84) belirttiğine göre, ortalama her üç kadından biri hayatında en az bir defa şiddete maruz kalmıştır. Ravshanova (2022: 144) ise kadınların en çok aile ortamında şiddet gördüğünü vurgulamıştır. Ama kadına yönelik şiddet, ev içi şiddet, işyerinde şiddet, toplumsal alanda şiddet gibi farklı ortamlarda gerçekleşebilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel normlar ve ekonomik faktörler, kadına yönelik şiddetin başlıca nedenleri olarak ifade edilebilir. Geleneksel cinsiyet rolleri, kadınların itaatkâr, bağımlı ve ev içi rollerle sınırlı olması gerektiğini dikte ederken, erkeklerin dominant ve kontrol edici olması gerektiğini vurgular. Kültürel normlar ise bazı toplumlarda şiddeti meşrulaştırabilir ve kadınların haklarını ihlal eden davranışları sürdürebilir. Ekonomik faktörler de kadınların bağımsızlığını ve güçlerini sınırlayabilir, bu da şiddete maruz kalmalarına yol açabilir. Ayrıca, kadına yönelik şiddete karşı güçlü yasal düzenlemelerin eksikliği veya mevcut yasaların yetersiz uygulanması, şiddetin sürmesine katkıda bulunur.

Özbekistan’da Kadına Yönelik Şiddet

Muhammad Dust’a göre (2019), Özbekistan’da kadına yönelik şiddetin en büyük nedenlerinden biri, toplumsal cinsiyetle ilgili stereotiplerdir. Bu stereotipler genellikle kadın ve erkek rollerinin belirlenmesi, aile içi ilişkiler, eğitim ve iş hayatı gibi alanlarda kendini gösterebilir. Örneğin, Özbek toplumu gibi geleneksel toplumlarda kadınlar genellikle ev işlerinden ve çocuk bakımından sorumlu tutulurken, erkelerin ailenin geçimini sağlamakla sorumlu olmaları beklenir, bu da genellikle erkeklerin iş dünyasında daha fazla yer almasına neden olur.

Özbekistan’da Nisan 2021’de yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, 600 katılımcının %9,6’sı erkek, eşinin yaptıklarına kızsarsa veya öfkelenirse onu itebilir veya vurabilir demiş yani fiziksel şiddet uygulanabileceğini onaylamıştır. Katılımcıların %18’i bu konuyla ilgili olarak “Bilmiyorum” diye cevap vermiştir. Ayrıca “Kadın, evliliğin devamı için şiddete sabretmelidir. Bu fikre katılıyor musunuz?” sorusunu katılımcıların %4,5’ü “Kesinlikle katılıyorum”, %11,6’sı “Katılıyorum” ve %11,6’sı “Cevap verme konusunda kararsızım” diye cevaplamıştır (Aliyeva vd. 2021: 15). Araştırma sonuçlarından da görüldüğü üzere, katılımcıların yaklaşık %10’u kadına yönelik fiziksel şiddeti onaylarken, %16,12’i kadının, evliliğin devamı için şiddete sabretmesi gerektiğini düşünmektedir.

Özbekistan’da kadına yönelik şiddetin nedenleri karmaşık ve çok faktörlü olduğu söylenebilir. Bu nedenler arasında kültürel, sosyal, ekonomik ve yasal faktörler bulunmaktadır. Bazı kültürel normlar ve geleneklerin erkelerin üstünlüğünü ve kadınları ikincil bir konuma konulmasını desteklemesi, kadın haklarının ihlaline yol açmaktadır. Ravshanova (2022: 144), Özbekistan’da yapılan araştırma sonuçlarına dayanarak kadınlarda özgüven eksikliği, eşler arasında geçimsizlik, maddi sıkıntılar ve bazı geleneklerin kadına yönelik şiddete yol açtığını vurgulamıştır.

Özbekistan’da kadınlara yönelik şiddetle mücadeleyle yönelik yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin, Ceza Kanununda cinsel şiddet ve tecavüz suç olarak tanımlanmış ve bu suçlarla ilgili olarak belirli cezalar öngörülmüştür. 2019 yılında *Kadınlara Baskı ve Şiddetten Korunması Hakkında Kanun* kabul edilmiş ve bu kanunda şiddet, cinsel şiddet, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet, iş yerinde şiddet, psikolojik şiddet, baskı ve koruma kararı gibi kavramları tanımlanmıştır. Ama kadına yönelik şiddetle mücadeleyi amaçlayan yasal düzenlemelerin etkili bir şekilde uygulandığını söylemek güçtür. Bazı durumlarda, kültürel normlar, toplumsal baskılar ve yetersiz uygulama gibi faktörler, bu yasal düzenlemelerin tam anlamıyla işlemediğini engelleyebilmektedir. Ayrıca Ceza Kanununda insanın hayatına, sağlığına

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

ve cinsel özgürlüğüne saldırıların cezai sorumluluk doğuracağı belirtilmiş olsa da, aile için şiddetin tanımı bulunmamaktadır (Aliyeva vd. 2022: 26). Yasal düzenlemelerin yetersiz olması veya yeteri kadar uygulanmaması, kadına yönelik şiddetin caydırıcılığını azaltabilir. Yasal sistemdeki eksiklikler, mağdurların haklarının korunmasında ve şiddetle mücadelede etkili bir şekilde adım atmada engel olabilir.

Sukut Saqlama Kampanyası

Kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemelerin yanı sıra toplumsal farkındalık da büyük önem taşımaktadır. Toplumsal farkındalık, toplumun belli bir konu veya sorunla ilgili olarak bilgi sahibi olması ve bunun sonucunda o konu ve sorun hakkında duyarlılık geliştirmesi demektir. Toplumsal farkındalık, insanların kendi yaşadıkları toplumun sorunları ve dinamikleri hakkında bilinçli olmalarını, başkalarının yaşadığı sorunlarını anlamalarını ve onlarla empati kurmalarını, topluma karşı sorumluluk hissetmelerini sağlar. İnsanlar, belli bir konu ya da sorun hakkında bilinçlendikten sonra çözüm aramak için çaba göstermeye başlarlar.

Toplumsal farkındalık sayesinde insanlar kadına yönelik şiddetin nedenlerini, sonuçlarını ve etkilerini daha iyi anlamaya, bu konuda bilgi sahibi oldukları için daha duyarlı davranmaya, mağdurları daha çok desteklemeye başlarlar. Kadına yönelik şiddet, toplumsal bir sorundur ve bu sorunun çözümü için toplumun katılımı gerekmektedir. Toplumsal farkındalık, tüm toplumu bu konuda daha etkin bir şekilde iş birliği yapmaya teşvik eder.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda toplumsal farkındalık oluşturmak için sosyal medyanın geniş kitlelere ulaşma, hızlı ve anlık bilgi paylaşımı, interaktif katılım gibi imkanları etkin bir şekilde kullanılabilir. Silsüpür ve Övüç'in (2022: 7) ifade ettiği gibi, "Sosyal medya, sadece bireylerin düşüncelerini ifade etmesine ortam hazırlamamakta, aynı zamanda bireylerin örgütlenmesine de ortam hazırlayarak sorunların ifade edilmesine, kamuoyu oluşturulmasına ve aynı düşünce etrafında birleşen insanların dayanışma içerisinde hareket ederek sivil toplumun gelişmesine katkı sağlamaktadır".

Sukut Saqlama (Susma), Özbekistan'da kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda toplumsal farkındalık oluşturmak için sosyal medya üzerinden yürütülen bir kampanyadır. Kampanya, kadına yönelik şiddete kamuoyunun dikkatini çekmek ve toplumun bu konuya yönelik tutumunu değiştirmek amacıyla 2017 yılında gazeteci İrina Matviyenko tarafından başlatılmıştır. Sukut Saqlama, geçen süre zarfında şiddetle mücadele konusunda ve şiddet mağdurlarının nereden yardım alabileceği hakkında faydalı bilgilerin bulunduğu bir platform

haline gelmiştir. Şiddet mağdurları kendi hikayelerini Sukut Saqlama'ya isimsiz olarak gönderebilir ve psikolojik destek alabilirler.

Sukut Saqlama kampanyasının misyonu, şiddet konusunda farkındalık yaratmak, şiddet mağdurlarının seslerini duyurabilecekleri ve yardım alabilecekleri bir platform oluşturmak; toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin desteklenmesi yok etmek; kız çocuklarının ve kadınların haklarını savunmak, bu konuda yasaları uygulamak ve hükümetin sorumluluğunu güçlendirmek için siyasi kararları etkilemek; şiddet mağdurlarını bilgilendirmek, mağdurlara söz hakkı tanımak ve bazen de eğlendiren içerik ve hizmetler sağlayarak kamu yararına hareket etmektir (URL-1).

Sukut Saqlama kampanyasının Telegram, Instagram ve Facebook sayfaları, ayrıca web sitesi (URL-2) bulunmaktadır. Tüm sosyal medya sayfaları ve web sitesi Özbekçe dışında Ne Molchi adı altında Rusça olarak da yürütülmektedir.

Tablo 1. 18.01.2024 Tarihi İtibariyle Sosyal Medya Platformlarında Sukut Saqlama/ Ne Molchi Takipçilerinin Sayısı

Sukut Saqlama			Ne Molchi		
Telegram	Instagram	Facebook	Telegram	Instagram	Facebook
2.986	7.335	13,000	12.775	54.500	33.000

Tablo 1'de de görüldüğü üzere Sukut Saqlama kampanyasının Rusça sosyal medya sayfalarında takipçilerin sayısı daha fazladır. İnternetin sınır tanımadığı dikkate alınır, bu durum, Rusçanın Özbekçeden daha yaygın bir dil olmasıyla açıklanabilir.

Sukut Saqlama'nın en çok takipçisi Facebook sayfasında bulunduğundan dolayı, bu sayfadan elde edilen veriler analiz edilmiştir.

2023 yılının son üç ayında kampanyanın Facebook sayfasında toplam 72 tane paylaşım yapılmıştır, bu da günde ortalama 1,25 tane paylaşım yapıldığı anlamına gelmektedir. Bu paylaşımlar Ekim'de 1027, Kasım'da 2597 ve Aralık'ta 1718 olmak üzere toplam 5337 etkileşim/beğeni almıştır.

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

Tablo: 2. Sukut Saqlama Kampanyasının Facebook Sayfasında Yapılan Paylaşımlar İstatistiği

Ekim 2023		
Paylaşım sayısı	Etkileşim/Beğeni	Yorum
21	1027	138
Kasım 2023		
25	2592	250
Aralık 2023		
26	1718	579
Toplam		
72	5337	967

Sukut Saqlama sayfasında en çok yani 1,9 binden fazla beğeniye 24 Kasım'da yapılan paylaşım almıştır. Bu paylaşım kadına yönelik şiddet veya kadın haklarına ilişkin değil, Dünya Satranç Turnuvasında şampiyon olan Özbekistanlı Afruza Hamdamova ile ilgili haberdır.

Yapılan paylaşımlar arasında en çok yorumu 23 Ekim 2023 tarihinde yapılan paylaşım almıştır. Japonya'da cinsel taciz olayına karışan Özbekistan vatandaşı ile ilgili bu habere kullanıcılar tarafından 355 yorum yapılmıştır. Paylaşımında verilen bilgilere göre, 28 yaşında Özbekistan vatandaşı Muhammad Habibullaeyev Tokyo'da otobüs yolculuğu yaparken bir kızını yarım saat boyunca taciz etmiştir. Paylaşımında Japon TV kanalı tarafından hazırlanan habere yer verilmiş ve haberde zanlının yüzüne buzlama yapılmadığına, bu da Japon toplumunun tacize sıfır tolerans gösterdiğinin göstergesi olduğuna, Özbekistan'da ise taciz konulu haberlerde şüphelilerin yüzüne hep buzlama yapıldığına dikkate çekilmiştir.

Harezmi vilayetinde gerçekleşen pedofili olayı ile ilgili birkaç paylaşım da en çok yorum alan paylaşımlardan olmuştur. Paylaşılan bilgilere göre, Harezmi Vilayet Adalet Müdürü ve Harezmi Vilayeti Yangiarık İlçe Acil Durumla Mücadele Dairesi Başkanı yetiştirme yurdunun yetişkin olmayan birkaç kızıyla cinsel ilişkide bulunmuştur. Yerel mahkeme kızların kendi rızasıyla cinsel ilişkiye girdiğini savunarak sanıklara 1,5 yıl denetimli serbestlik cezası

verilmiştir. Konu sosyal medyaya taşındıktan ve medyada olayla ilgili haberler yapıldıktan sonra dava tekrar açılmış ve bir üst mahkeme sanıklara 3 yıl hapis cezası verilmiştir. Sukut Saqlama takipçileri verilen cezanın çok hafif kaldığını belirterek, mahkemeyi eleştirmişlerdir.

Şekil: 1. Harezmi Vilayatinde Gerçekleşen Pedofili Olayında Sanıklara Verilen Cezaya Sukut Saqlama Takipçilerinin Yaptıkları Yorumlar

Kampanyanın Facebook sayfası üzerinden yapılan paylaşımlar tematik açıdan da incelenmiştir. Kadına yönelik şiddet konusuyla ilgili olmayan paylaşımlar, çeşitli etkinlikler hakkında duyurular ve yabancı ülkelerde gerçekleşen şiddet olayları diğer kategorisine alınmıştır. Bu kategoriye toplam 41 paylaşım girdi.

11 paylaşımın konusunu cinsel taciz oluşturuyor. Bunun dışında cinsel saldırı/tecavüz ile ilgili 7, fiziksel şiddet ile ilgili 5, cinsel ayrımcılık ile ilgili 3 paylaşım yapılmıştır.

Tablo: 3. Sukut Saqlama Kampanyasının Facebook Sayfasında Yapılan Paylaşımların Konuları

Konular	Paylaşım sayısı
Psikolojik destek	1
Fiziksel şiddet	5
Cinsel saldırı/Tecavüz	7
Cinsel taciz	11
Çocuk gelin	2

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

Hukuki destek	2
Cinsel ayrımcılık	3
Diğer	41

Tablo 3'te de görüldüğü üzere Sukut Saqlama sayfasında 2023 yılının son üç ayında yapılan paylaşımların %56,94'ünü diğer kategorisine giren paylaşımlar, %15,27'sini cinsel taciz konulu paylaşımlar ve %9,72'sini cinsel saldırı/tecavüz konulu paylaşımlar oluşturmaktadır.

Kampanyanın Facebook sayfasında etkileşim oranı aşağıdaki gibidir:
Etkileşim oranı= $(5337/13000) \times 100 = \%41.05$.

Elde edilen verilerden yola çıkarak, Sukut Saqlama kampanyası kapsamında Facebook üzerinden yürütülen kampanyanın belli bir kitleyle sınırlı kaldığı söylenebilir. Zira Dataportal raporuna göre (Dataportal 2023), Özbekistan'da 1,65 milyon Facebook kullanıcısı bulunmaktadır. Sukut Saqlama'nın 2017 yılından bu yana Facebook'ta sadece 13 bin takipçisinin bulunması, kampanyanın daha geniş kitleye ulaşması gerektiğine işaret etmektedir.

Aynı zamanda 2023 yılının son üç ayında kampanyanın Facebook sayfası üzerinden yapılan paylaşımların 5337 beğeni alması, paylaşımların 967 yorum alması kampanyanın insanlar arasında etkileşim yarattığını göstermektedir, bu da kampanyanın katılımcıları harekete geçirdiğine ve konuşma yarattığına işaret etmektedir.

Kampanyanın Facebook sayfasında etkileşim oranının hayli yüksek olduğu söylenebilir. Elde edilen verilere göre, sayfada etkileşim oranı %41.05'tir. Yani, her 100 takipçiden ortalama 41'i paylaşıma beğeni yapmıştır. Bu oran, sayfanın içeriğinin takipçileri tarafından ne kadar ilgi gördüğünü gösteren bir ölçüdür.

Cinsel saldırı, cinsel taciz ve fiziksel şiddet kategorilerindeki paylaşımların sayılarına bakıldığında, bu konuların kampanya kapsamında özel bir vurgu aldığı anlaşılmaktadır. Bu, kampanyanın belirli alt konulara odaklanarak daha derinlemesine bir farkındalık oluşturmayı hedeflediğini göstermektedir. Aynı zamanda bu bulgular Özbek toplumunda cinsel saldırı, cinsel taciz ve fiziksel şiddet konularının ne kadar kritik olduğunu ve bu sorunların çözümüne daha fazla önem verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Kampanyanın Facebook sayfası üzerinden paylaşımların sadece Kiril yazısıyla yapılıyor olması, okumayı ve yazmayı Latin harfleriyle öğrenen ve Latin yazısına alışık gençler için rahatsızlık doğurabilir. Zira Özbekistan'da 1993'ten beri Latin alfabesi kullanılmaktadır. Ayrıca Datareportal raporuna göre (Datareportal 2023), Özbekistan'da internet kullanıcılarının %62,40'ını 34 yaş altı grup oluşturmaktadır. Yani kampanyanın Facebook sayfasında bu gençlerin alfabe alışkanlığı dikkate alınmamıştır. Bunun dışında kampanyanın Instagram sayfası ve Telegram kanalının tanınırlığını artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Datareportal raporuna göre (Datareportal 2023) Özbekistan'da 4,2 milyon Instagram kullanıcısı bulunmaktadır. Sukut Saqlama kampanyası bu kadar kullanıcıdan sadece 7.335'ini kapsıyor. Telegram kurucularından Georgiy Loboşkin (2023) Özbekistanda 7,4 milyon kişinin telegram kullandığını belirtmiştir. Sukut Saqlama'nın Telegram kanalında ise sadece 2.986 takipçi bulunuyor. Halbuki, Sukut Saqlama kampanyasının Facebook ve Instagram sayfalarında ve Telegram kanalında aynı paylaşımlar yapılıyor.

Kampanyanın Facebook sayfasında kampanyanın ne Instagram sayfasına ne de Telegram kanalına link bulunuyor. Hiçbir paylaşımda, bu paylaşımın Instagram ve Telegram'da da yapıldığına dair herhangi bir açıklama veya not verilmiyor. Kampanyanın Instagram'da sayfası ve Telegram'da kanalı bulunduğu hakkında Facebook sayfasında aralıklarla hatırlatmalar yapılarak, bu iki mecrada takipçiler sayısı artırılabilir. Ayrıca Telegram kanalında Instagram sayfasına, Instagram sayfasında ise Telegram kanalına link bulunmuyor. Yani Özbekistan'da Telegram ve Instagram'ın potansiyeli daha fazla olmasına rağmen Sukut Saqlama kampanyası kapsamında bu iki sosyal medya platformuna yeteri kadar önem verilmemektedir.

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet, dünya genelinde olduğu gibi Özbekistan'da da önemli bir sosyal sorun teşkil etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadınların maruz kaldığı fiziksel, duygusal ve ekonomik şiddet, acil bir şekilde çözülmesi gereken konular arasında yer almaktadır. Özbek toplumunda özellikle aile içinde gerçekleşen kadına yönelik şiddet mağdurları çoğu zaman sessiz kalmayı tercih etmektedirler, utanç duygusuna kapılarak veya korktukları için yardım arayışında bulunmamaktadırlar. Kadına yönelik şiddetin bir kültürel norm veya geleneksel yaşam tarzının bir parçası olarak kabul edenler de bulunmaktadır.

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Araç Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

---

Özbekistan hükümeti özellikle son yıllarda kadına yönelik şiddet sorununu çeşitli yasal düzenlemelerle çözmeye ve etkili çözüm yollarını bulmaya çalışmaktadır. Kadına yönelik şiddet ve şiddetle mücadele konularında toplumda farkındalık yaratma ve etkili stratejiler geliştirme çalışmalarında kadın hakları savunucuları ve sivil toplum kuruluşları da önemli bir oynamaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede sosyal medya platformlarının ayrı bir yeri vardır. Bu platformlar toplumun geniş kesimlerine ulaşabilme, bilgi paylaşımı, farkındalık oluşturma ve toplumsal değişim için güçlü birer araç olarak kullanılabilir. Örneğin, sosyal medyada bilgilendirici içerikler ve istatistikler paylaşarak, toplumda kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık oluşturulabilir.

Sosyal medya, kadına yönelik şiddetle mücadelede eğitim materyallerini ve bilinçlendirici içerikleri paylaşma konusunda etkili bir araçtır. Topluma şiddetin nedenleri, etkileri ve nasıl önlenebileceği konusunda bilgi sunarak eğitim seviyesini artırabilir. Sosyal medya, kamuoyunu mobilize etmek ve kamusal baskı oluşturmak için de kullanılabilir. Toplumun sesini daha yüksek bir şekilde duyurarak, kadına yönelik şiddetle mücadelede politika değişiklikleri ve hukuki reformlar gibi önemli adımların atılmasına katkıda bulunabilir. Bu yönleriyle toplumun gündemini belirleme, belli bir konulara toplumun ve siyasilerin dikkatine çekme gücüne sahiptir.

Sukut Saqlama kampanyası kapsamında sosyal medyanın geniş kitleye ulaşma ve toplumsal farkındalık oluşturma gibi olanaklarından yararlanılmaktadır. Kampanya, sosyal medya platformlarını bilgi paylaşma, dayanışma sağlama ve etkileme amacıyla kullanılmaktadır. Kampanya kapsamında paylaşımların sürekli yapılması, kampanyanın sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.

Kampanya kapsamında 2023 yılının son üç ayında Facebook üzerinden yapılan 72 paylaşımın 5337 beğeni ve 967 yorum alması, kampanyanın belli bir toplumsal etkileşim ve katılım sağladığını göstermektedir.

Bu çalışma, sosyal medyanın kadına yönelik şiddetle mücadelede etkili bir farkındalık aracı olarak kullanılabilmesine işaret etmektedir. Sukut Saqlama kampanyası, Facebook sayfası aracılığıyla geniş kitlelere ulaşabileceğini, toplumsal değişimde rol oynayabilecek bir platform olabileceğini göstermiştir. Kampanya, aynı zamanda kadına yönelik şiddet konusunda toplumda daha fazla duyarlılık oluşturabilir.

Sonuç olarak, Sukut Saqlama kampanyası, Özbekistan'da kadına yönelik şiddetle mücadelede sosyal medyanın etkili bir araç olarak kullanılmasına dair olumlu bir örnek sunmaktadır. Ancak, bu tür çalışmaların devamlılığının sağlanması ve daha fazla toplumsal değişimin tetiklenmesi için sürekli çaba gerekmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

One of the most distinctive features of communication in the modern world is that this process increasingly emerges on a global scale. The world has turned into a global village with the development of internet and communication technologies: it is now possible to instantly monitor what is happening even in countries that are geographically very distant from each other and to easily communicate, which is the greatest need of the human being, without knowing any borders. The Internet has provided a communication medium that allows people to make connections, exchange information, and share content around the world.

The evolution of the Internet and technological developments triggered the emergence of social networks/social media such as Friendster, MySpace and Facebook in the early 2000s. Social media is a digital communication tool where users can interact, share content and communicate with each other through internet-based platforms. The most attractive feature of social media is that the producers and consumers of media content can be the same people. Unlike traditional media, social media users are not just an audience that consumes content, they create and share their own content.

With social media, communication has changed significantly. Social media allows users to instantly message, comment and share. The users can communicate their feelings and experiences more effectively by sharing visual content, namely photos and videos. The people with similar interests can meet, communicate on common topics and create communities. Social media allows for rapid sharing of news and information. The users can instantly learn information about current events and share this information to a wide audience.

The impact of social media on the public and its importance and power in creating awareness on a certain issue is quite great. Institutions, groups or individuals who want to raise awareness on any issue can share their messages with millions of people on social media and create a huge impact. In addition, the users' interaction with content such as commenting, liking and sharing helps increase people's participation by supporting campaigns or awareness-raising efforts. People can share ideas, discuss and learn from each other on social media. This is an important factor that shapes public opinion. The fact that social media allows the sharing of

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

---

impressive stories enables people to establish emotional bonds, which strengthens the awareness-raising process.

Social media has the potential to create change in social issues. Social media platforms can be used to draw attention to social problems, mobilize people and encourage change, and provide education and awareness on social issues. In this context, the opportunities provided by social media can serve to create and/or increase awareness in society about violence against women, which is one of the important social problems. Social media can be a safe space where women can make their voices heard, be in solidarity and share their experiences, and can also be an effective medium where social awareness can be raised on combating violence against women.

This research examined how social media can be used effectively in combating violence against women in Uzbekistan. In this context, the communication strategies carried out by the Sukut Saqlama social media campaign on social media were examined and it was tried to examine how successful it was in creating social awareness about violence against women. The research is important as it shows how social media can be used in women's rights and social awareness issues and how it can contribute to social change.

One of the biggest causes of violence against women in Uzbekistan is gender stereotypes. These stereotypes can often manifest themselves in areas such as determining the roles of men and women, family relationships, education and business life. For example, in traditional societies such as the Uzbek society, women are generally held responsible for housework and child care, while men are expected to be responsible for providing for the family, which often results in men being more involved in the business world.

It can be said that the causes of violence against women in Uzbekistan are complex and multifactorial. These reasons include cultural, social, economic and legal factors. The fact that some cultural norms and traditions support the superiority of men and the subordination of women leads to the violation of women's rights. Based on the results of the research conducted in Uzbekistan, it was emphasized that lack of self-confidence in women, discord between spouses, financial difficulties and some traditions lead to violence against women.

There are legal regulations in Uzbekistan to combat violence against women. For example, sexual violence and rape are defined as crimes in the Criminal Code and certain penalties are prescribed for these crimes. In 2019, the Law on the Protection of Women from

Oppression and Violence was adopted, and in this law concepts such as violence, sexual violence, physical violence, economic violence, workplace violence, psychological violence, oppression and protection orders are defined. But it is difficult to say that legal regulations aimed at combating violence against women are effectively implemented. In some cases, factors such as cultural norms, social pressures and inadequate implementation may prevent these legal regulations from fully functioning. In addition, although it is stated in the Criminal Code that attacks on a person's life, health and sexual freedom will result in criminal liability, there is no definition of violence for the family. Insufficient legal regulations or inadequate implementation may reduce the deterrence of violence against women. Deficiencies in the legal system can prevent victims from protecting their rights and taking effective action to combat violence.

In addition to legal regulations, social awareness is also of great importance in the fight against violence against women. Social awareness means that the society has knowledge about a certain issue or problem and, as a result, develops sensitivity about that issue and problem. Social awareness enables people to be aware of the problems and dynamics of the society they live in, to understand the problems experienced by others and to empathize with them, and to feel responsible towards society. Once people become aware of a particular issue or problem, they begin to make an effort to find a solution.

Thanks to social awareness, people begin to better understand the causes, consequences and effects of violence against women, to act more sensitively because they are informed about this issue, and to support victims more. Violence against women is a social problem and society's participation is required to solve this problem. Social awareness encourages the entire society to cooperate more effectively on this issue.

Sukut Saqlama (Do Not Keep Silence) is a campaign carried out on social media to raise social awareness about combating violence against women in Uzbekistan. The campaign was launched by journalist Irina Matviyenko in 2017 with the aim of drawing public attention to violence against women and changing society's attitude towards this issue. Over time, Sukut Saqlama has become a platform with useful information about combating violence and where victims of violence can get help. Victims of violence can send their stories anonymously to Sukut Saqlama and receive psychological support.

The mission of the Sukut Saqlama campaign is to raise awareness about violence, to create a platform where victims of violence can make their voices heard and get help; eradicate

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

---

promotion of gender-based violence; influencing political decisions to defend the rights of girls and women, to enforce laws in this regard and to strengthen government responsibility; to act in the public interest by informing victims of violence, giving them the right to speak, and sometimes providing entertaining content and services.

The Sukut Saqlama campaign has Telegram, Instagram and Facebook pages, as well as a website. Apart from Uzbek, all social media pages and website are also operated in Russian under the name Ne Molchi.

KAYNAKÇA

- Aliyeva, K. (2021). Jamiyat hazm qilayotgan oilaviy zo‘ravonlik, <https://www.uzanalytics.com/jamiyat/9588/> (Erişim: 03.01.2024).
- Aliyeva, K., Rashidova, D., Choxeli, M., vd. (2022). *Gender zo‘ravonligi bo‘yicha tadqiqot natijalari: milliy tajriba va xorijiy amaliyot*, Taşkent: USAID.
- Aslan, C. (2021). İnternet ve Sosyal Medyanın Toplumsal Hareketlere Etkisi: Yeni Toplumsal Hareketler ve Dijital Aktivizm, *ISophos: Uluslararası Bilişim, Teknoloji ve Felsefe Dergisi*, 3/6, 1-14.
- Datareportal Raporu. (2023). <https://datareportal.com/reports/digital-2023-uzbekistan?rq=Uzbekistan> (Erişim: 28.12.2023).
- Erdoğan, İ., Alemdar, K. (2002). *Öteki Kuram*, Ankara: Erk Yayınevi.
- Güngör, A. (2021). Gündem Belirleme Kuramı Bağlamında Sosyal Medya ile Siyaset Gündeminin Karşılaştırılmalı Analizi, *İnif E- Dergi*, 6(2), 75-91.
- Korkmaz, A. (2016). Siber Zorbalık: Fizikselden Sanala Yeni Şiddet, *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 24(2), 74-85.
- Korkut-Owen, F., Owen, D. W. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- McCombs M. E., Shaw, D. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media, <https://fbaum.unc.edu/teaching/articles/POQ-1972-McCOMBS-176-87.pdf> (Erişim: 26.05.2024).
- Michaud, Y. (1991). *Şiddet*, C. Muhtaroglu (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları
- Muhammad Dust, Z. (2019). O‘zbekistonda gender tengsizlik muammosi: zo‘ravonlikka qanday barham berish mumkin?, <https://www.uzanalytics.com/jamiyat/6349/> (Erişim: 04.01.2024).
- Özbekistan‘da Telegram Kullanıcıları Sayısı (2023). <https://t.me/lobushkin/545>. (Erişim: 27.12.2023).
- Özçetin, B. (2008). *Kitle İletişim Kuramları: Kavramlar, Okullar, Modeller*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pulatova, Sh. A. (2020). *Zo‘ravonlikdan jabrlanganlar huquqlarini himoya qilish va zo‘ravonlikning oldini olish uslubiy qo‘llanmasi*, Taşkent: Baktria Press.
- Ravshanova, G. (2022). Oilada xotin-qizlarga nisbatan tazyiq va zo‘ravonlikning oldini olishda fuqarolar o‘zini o‘zi boshqarish organlarining vazifalari. *O‘zbekiston milliy universiteti xabarlari Dergisi*, 1/6/1/2022,143-146.
- Saidova, L., Umarova, Sh., Abulhasan, D., vd. (2021). *Ayollarga nisbatan tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish bo‘yicha qo‘llanma*, Taşkent: Baktria Press
- Silsüpür, Ö., Övüç, M. (2022). Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Yaratma ve Kamuoyu Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Kadın Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 5(1), 1-25.
- Şener, G., Abınık, N. (2021). Türkiye‘de Dijital Şiddet Araştırması, https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/digital_violence_report.pdf (Erişim: 05.01.2024).

Özbekistan'da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Sukut Saqlama Örneği

Thompson, J. B. (2008). *Medya ve Modernite*, S. Öztürk (Çev.), İstanbul: Kırmızı Yayınları.

URL-1: “Biz haqimizda”. <https://nemolchi.uz/uz/biz-haqimizda/> (Erişim: 20.12.2023).

URL-2:<https://t.me/SukutSaqlama>,
<https://www.instagram.com/sukutsaqlama>,
<https://www.facebook.com/sukutsaqlama>,
<https://nemolchi.uz/uz/>(Erişim: 05.12.2023).

Vahidov, O. (2021). *Gender zo‘ravonlik bo‘yicha ichki ishlar organlari tomonidan huquqni muhofaza qilish xizmatlarini taqdim etishning operatsion ish tartiblari*. Taşkent: Baktria Press.

Yıldırım Şen, İ. E. (2021). *Dijital Okuryazarlık ve Sosyal Medya*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Yücel, E. (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*, Konya: Kitapevi Yayınları

Ziyayeva, X. (2019). Maishiy zo‘ravonlikning ijtimoiy xususiyatlari tahlili, *Ijtimoiy tadqiqotlar jurnali Dergisi*, №6/2019, 81-88.

Makale Bilgileri/Article Information

Etik Beyan:	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan edilir.	Ethical Statement:	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler veya kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.	Conflict of Interest:	The authors declare that declare no conflict of interest.
Yazar Katkı Beyanı:	Çalışmanın tamamı yazar tarafından oluşturulmuştur.	Author Contribution Declaration:	The entire study was created by the author.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum veya projeden mali destek alınmamıştır.	Financial Support:	The study received no financial support from any institution or project.

